

Politechnika
Wrocławska

Elektronika w automatyce

Układy pomiarowe

Wojciech Tarnawski

wojciech.tarnawski@pwr.edu.pl

www.w-tarnawski.pl

Układy pomiarowe

- Wstęp
- Pomiar napięcia , I/O
- Pomiar rezystancji
- Pomiar prądu
- Pomiar temperatury
- Pomiar wilgotności
- Pomiar jasności
- Pomiar odległości
- Pomiar przyśpieszenia
- Pomiar ciśnienia
- Podsumowanie

Czym jest pomiar?

W metrologii pomiarem nazywa się proces poznawczy, w którym następuje odwzorowanie pewnych właściwości obiektu fizycznego (ciała, zjawiska) w dziedzinę liczb. Właściwość, którą można zmierzyć nazywa się wielkością fizyczną lub mierzalną.

Elementy procesu pomiarowego:

- ustalenie modelu fizycznego obiektu przez idealizację właściwości obiektu rzeczywistego (np. pominięcie pewnych czynników, oddziaływań, itp.),
- zbudowanie modelu matematycznego obiektu przez podanie związków (formuł matematycznych) ilościowych między właściwościami, które charakteryzują model fizyczny,
- ustalenie modelu metrologicznego obiektu przez przekształcenie modelu matematyczno-fizycznego w taki sposób, że opisują go tylko wielkości mierzalne,
- wybór metody pomiarowej i środków technicznych do przeprowadzenia pomiaru,
- wykonanie pomiaru(ów),
- analiza wyniku(ów) pomiaru i interpretacja (z uwzględnieniem analizy niepewności pomiarowej).

Jednostka miary i układ jednostek miar

Jednostką miary wielkości mierzalnej jest umownie przyjęta i wyznaczona z dostateczną dokładnością wartość tej wielkości.

Układ jednostek miar – zbiór jednostek miar wielkości mierzalnych

Metody pomiarowe

Metoda bezpośrednia – wartość wielkości otrzymuje się bezpośrednio w wyniku prostego pomiaru.

Metoda pośrednia – wartość wielkości otrzymuje się pośrednio z pomiarów bezpośrednich innych wielkości.

Pomiar = rzeczywista wielkość + błąd pomiarowy

**Zaprezentowane w dalszej
części wykładu układy,
porpozycje są tylko
wybranymi przykładami.**

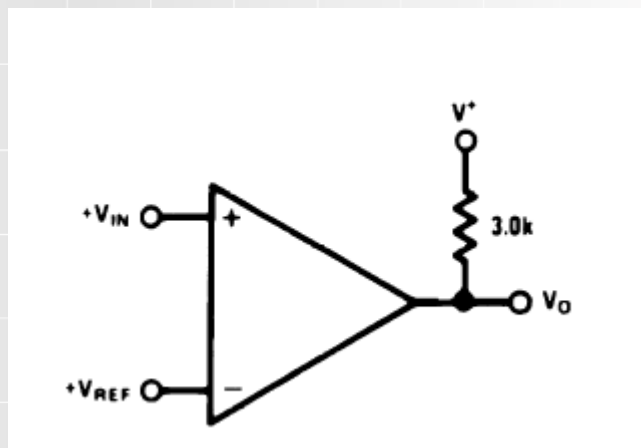
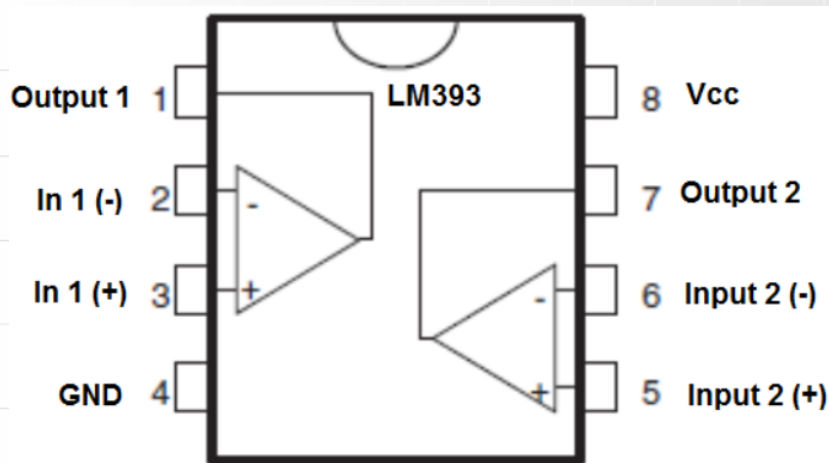
**Istnieje wiele innych
układów i możliwości
pomiaru.**

Pomiar dwóch stanów:

- stan wysoki
- stan niski

Pomiar przez dowolny pin
wejściowy mikrokontrolera

Komparator LM393

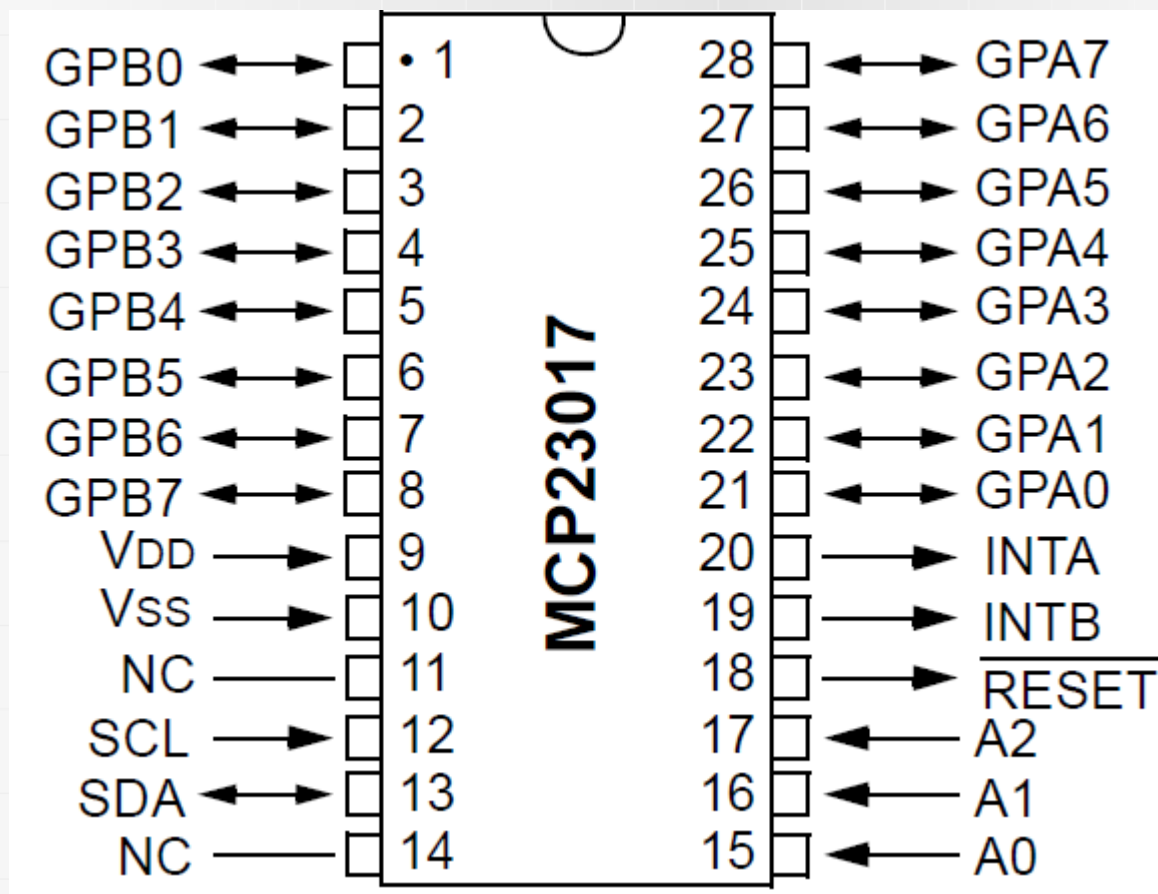

Jak za mało pinów?

Expander - MCP23017

I2C

16 kanałów I/O

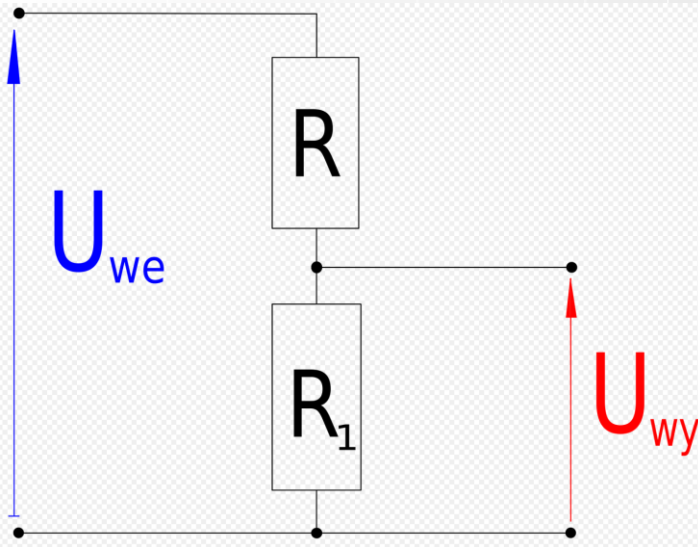

Dopasować zakres napięcia Nawet dla I/O

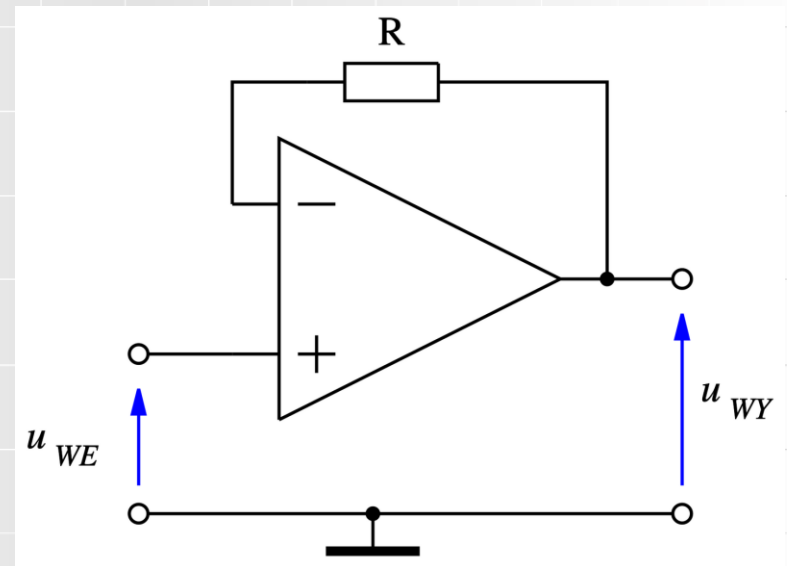
Pomiar przez pin wejściowy mikrokontrolera
obsługujący przetwornik ADC

Dzielnik napięcia:

$$U_{wy} = \frac{U_{we}}{R + R_1} \cdot R_1$$

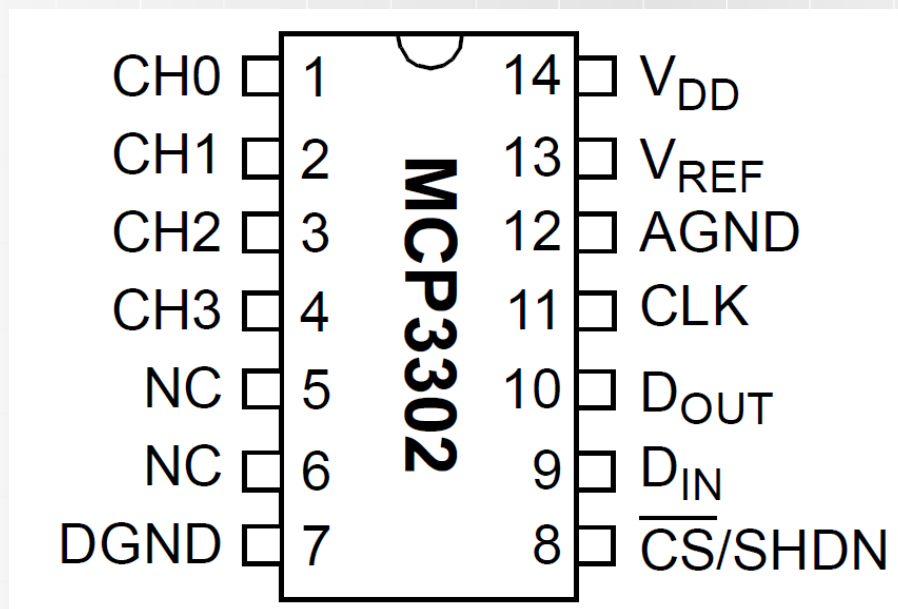
Wtórnik napięciowy:

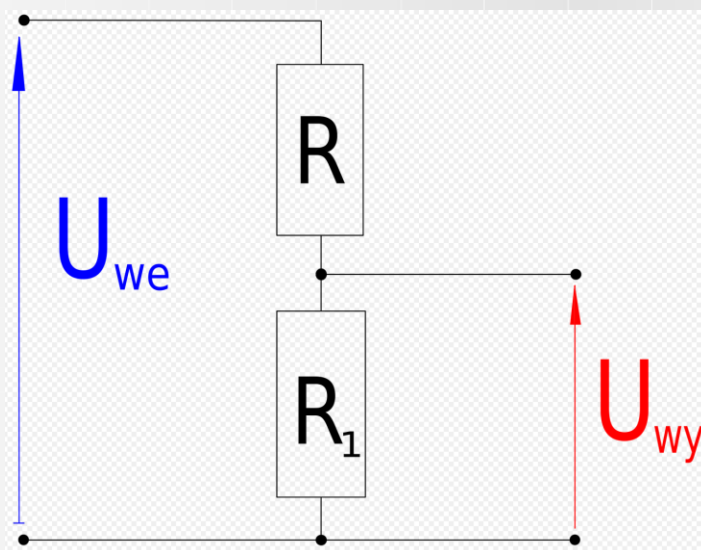
$$U_{we} = U_{wy}$$

Zwiększenie ilości wejść analogowych:

- przełączanie wejść
- zastosowanie zewnętrznego przetwornika A/C:
  - MCP3302 – 4 wejścia
  - MCP3304 – 8 wejść

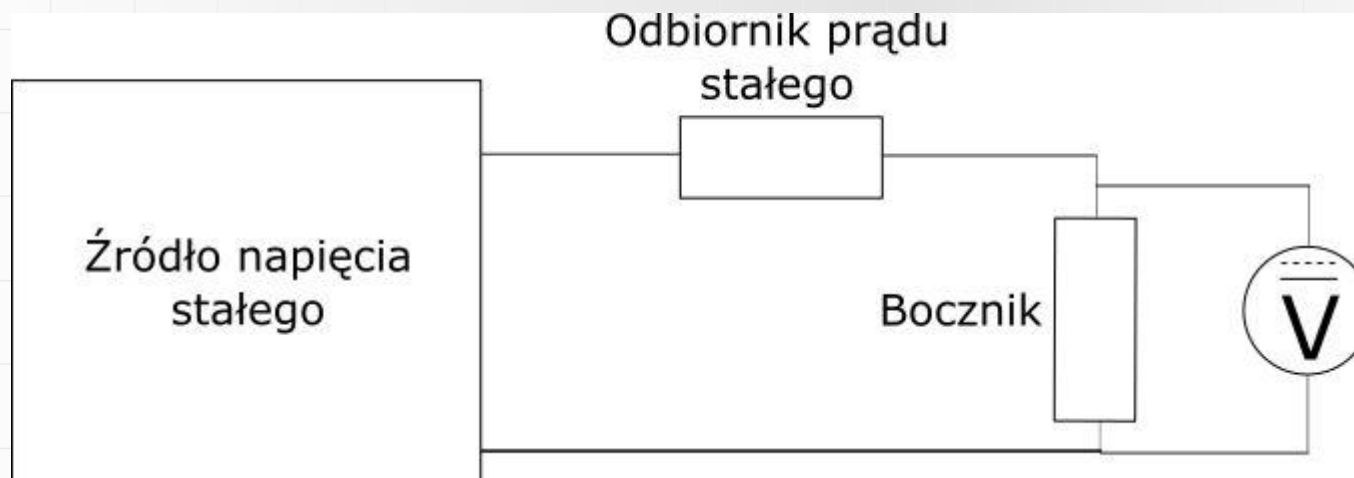
Dzielnik napięcia:

$$U_{wy} = \frac{U_{we}}{R + R_1} \cdot R_1$$

Układy pomiarowe – pomiar prądu DC

Pomiar spadku napięcia na rezystorze pomiarowym (boczniku)

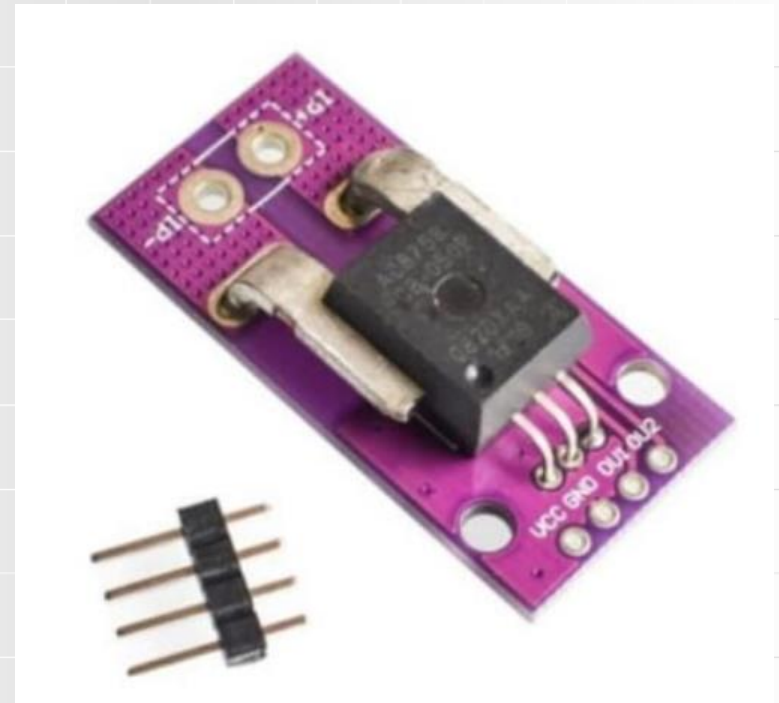

Bocznik pomiarowy 100A/60mV

$R=?$

Czujniki pomiaru prądu wykorzystujące efekt hala:

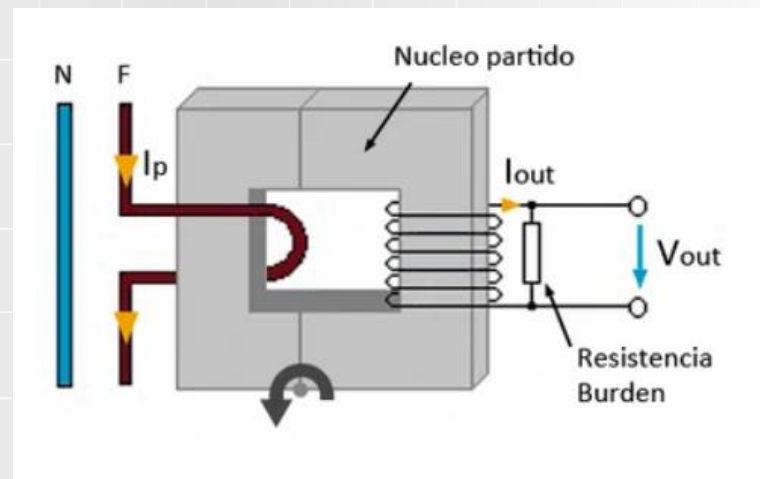
- ACS758 - czułość: 40 mV /A
- ACS712 – wersja 20A - czułość: 100 mV /A

Układy pomiarowe – pomiar prądu AC

Czujniki pomiaru prądu przemiennego w sposób nieinwazyjny - przekładnik prądowy:

- SCT-013-000 – zjawisko indukcji na pojedynczym przewodzie

pomiar 0-100A - > wyjście 0-50mA

Układy pomiarowe – pomiar temperatury

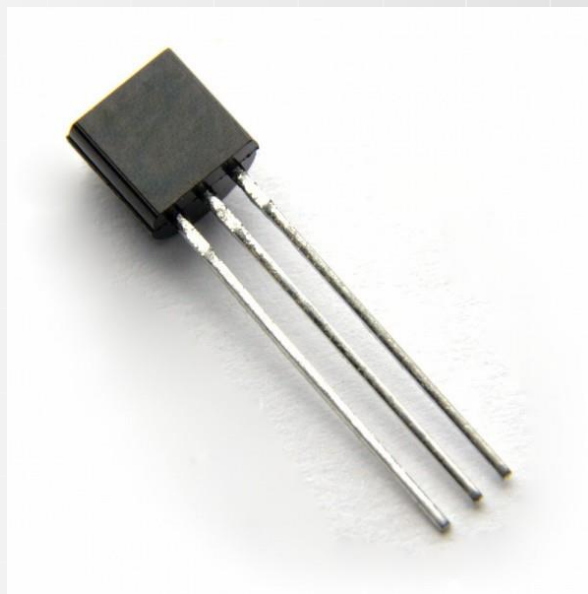
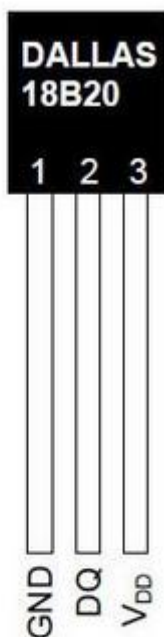
Termistor - rezystor półprzewodnikowy o rezystancji silnie zależnej od temperatury:

- NTC – o ujemnym współczynniku temperaturowym (ang. negative temperature coefficient) – wzrost temperatury powoduje zmniejszanie się rezystancji
- PTC – (pozystor) o dodatnim współczynniku temperaturowym (ang. positive temperature coefficient), wzrost temperatury powoduje wzrost rezystancji

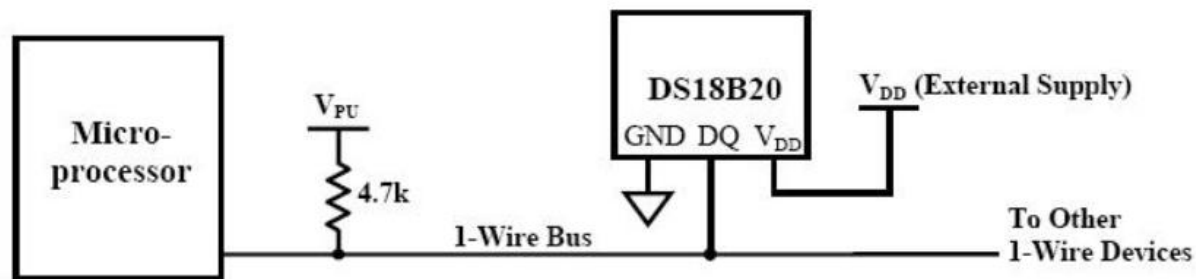

Cyfrowy czujnik temperatury

DS18B20 - Czujnik temperatury TO92

Komunikacja 1-Wire
Dokładność: $\pm 0.5^{\circ}\text{C}$
Zakres: -10°C to $+85^{\circ}\text{C}$

RD-623 WINSEN - Pirometr

Pomiar temperatury – podczerwień

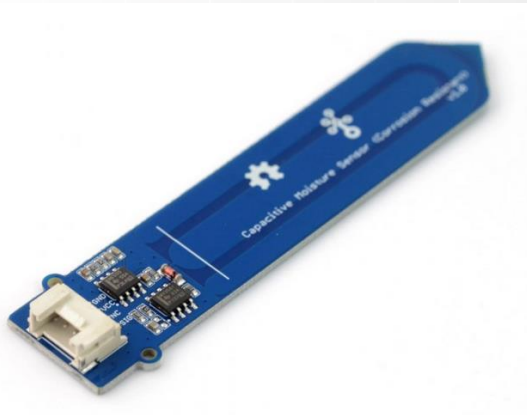
- pomiar bezkontaktowy
- duży zakres pomiarowy, wysokie temperatury
- termowizja

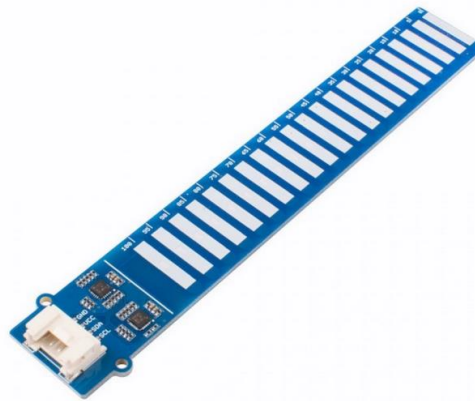
Układy pomiarowe – pomiar wilgotności gleby

Pojemnościowy

Wykrywanie pojemnościowe, zmiana wilgotności gleby powoduje zmianę mierzonej pojemności

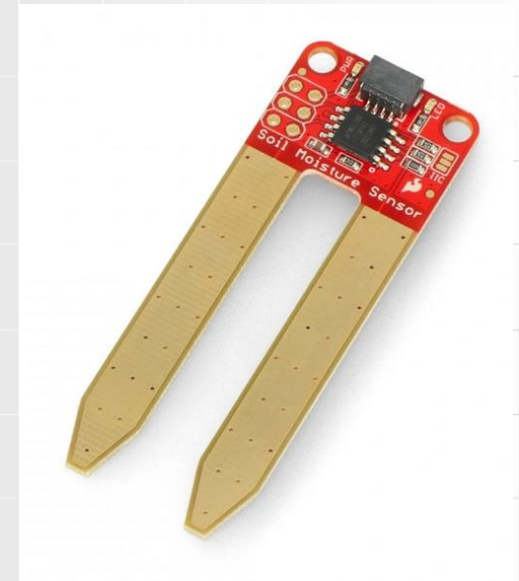

Poziom wody
pojemnościowy

Rezystancyjny

Im więcej wody znajduje się w glebie, tym lepsza będzie przewodność między sondami, co skutkuje mniejszym oporem

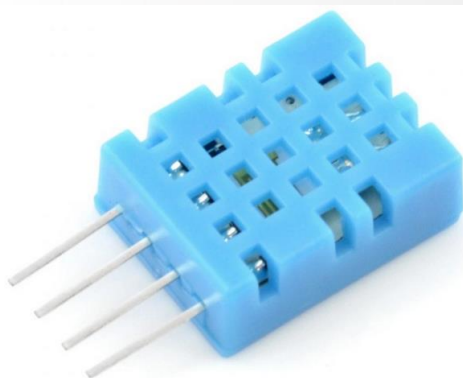
Układy pomiarowe – pomiar wilgotności

DTH11:

Temperatura: od - 20 °C do +60 °C

Dokładność: 2 °C

Wilgotność: od 5 % do 95 % RH

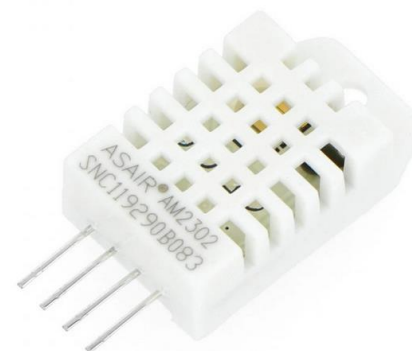

DTH22:

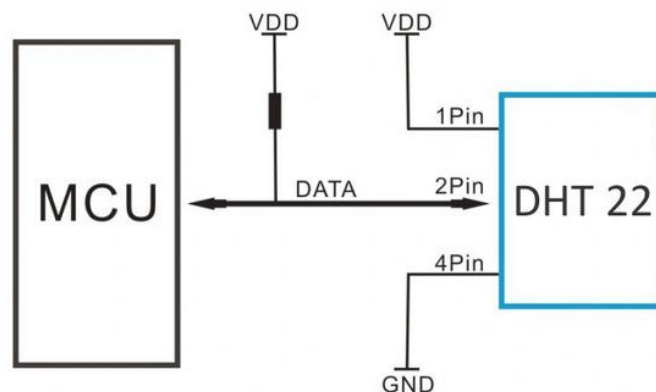
Temperatura: od - 40 °C do +80 °C

Dokładność: 0.5 °C

Wilgotność: od 0 % do 100 % RH

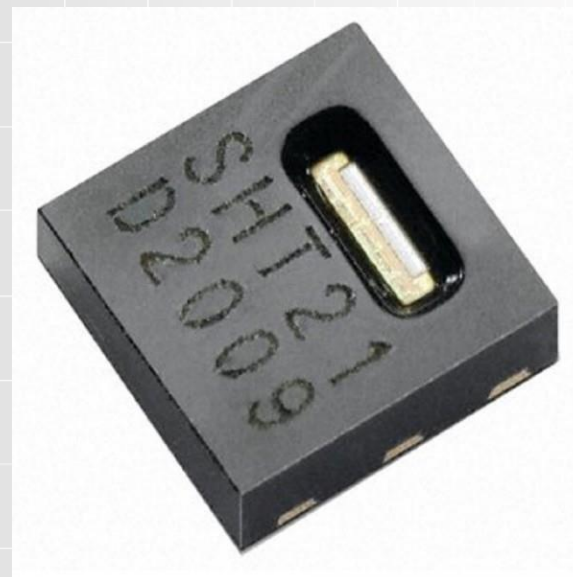

*RH - Wilgotność względna wyrażana w procentach. Jest to stosunek rzeczywistej wilgoci w powietrzu do maksymalnej jej ilości, którą może utrzymać powietrze w danej temperaturze.

SHT21 czujnik wilgotności i temperatury

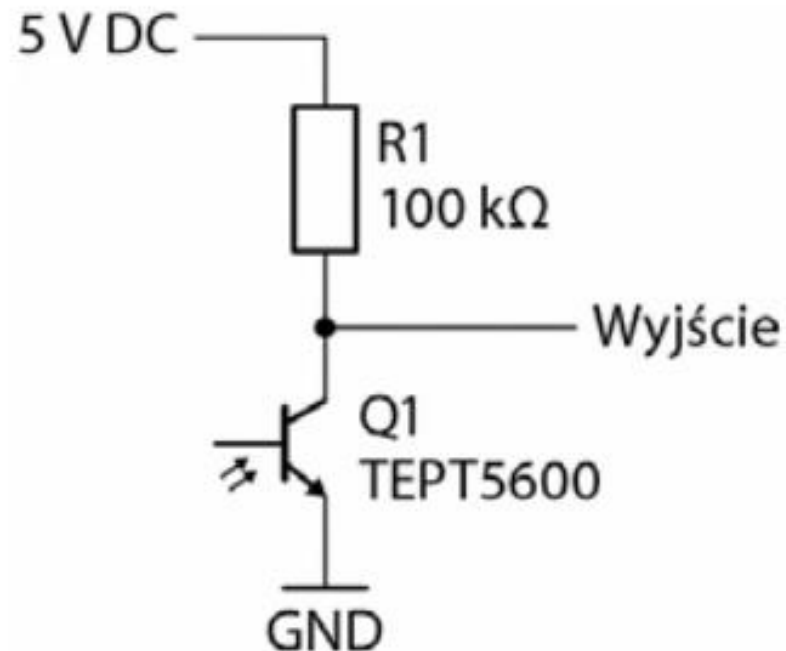
- Temperatura: od - 40 °C do +125 °C
- Dokładność: 0.3 °C
- Wilgotność: od 0 % do 100 % RH
- Interfejs: I2C
- Rozmiar: 3x3mm

Układy pomiarowe – pomiar jasności

Fotorezystor, fototranzystor:

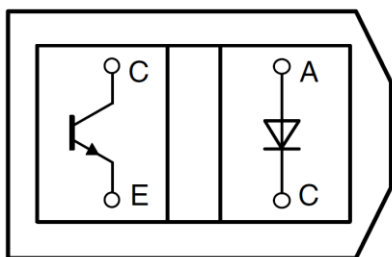
- pomiar światła
- wykrywanie dzień/noc
- bariera optyczna

Układy pomiarowe – pomiar jasności

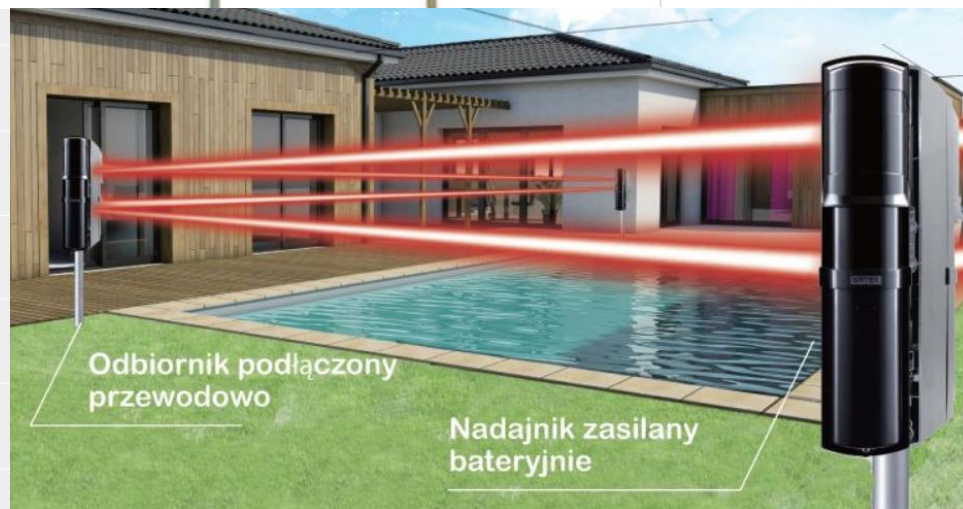
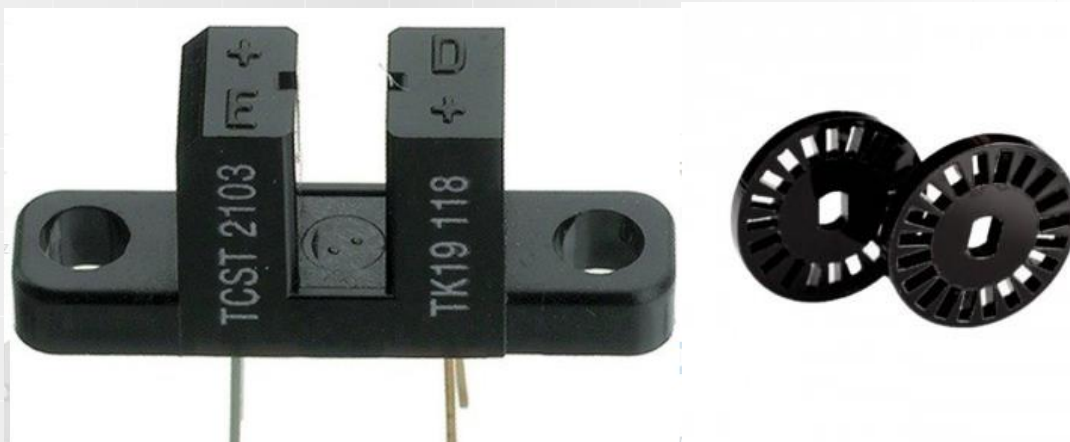
TCRT5000 Czujnik odbiciowy

- wykrywanie linii
- wykrywanie przedmiotów
- pomiar odległości

TCST2103 Transoptor szczelinowy

- bariera optyczna
- enkoder optyczny

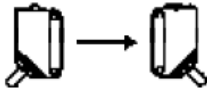
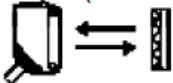
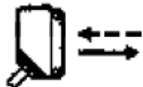

Układy pomiarowe – pomiar jasności

Bariera podczerwieni

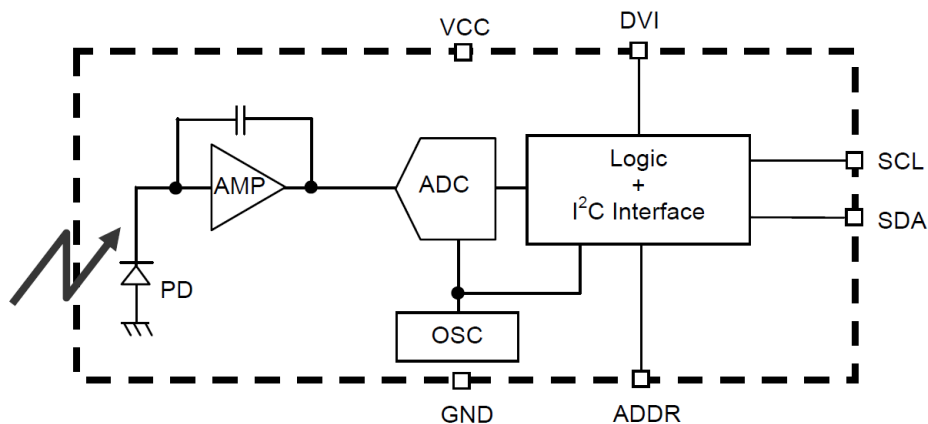

Sensing method	Light source	Appearance	Connection method	Sensing distance
Through-beam	IR		Pre-wired	15 m
			Connector	
Polarized retroreflective	RED	(See Note 1.) 	Pre-wired	100 mm to 4 m 100 mm to 3 m (See Note 2.)
			Connector	
Diffuse reflective	IR		Pre-wired	5 to 100 mm (wide view)
			Connector	
			Pre-wired	1 m
			Connector	

Układy pomiarowe – pomiar jasności

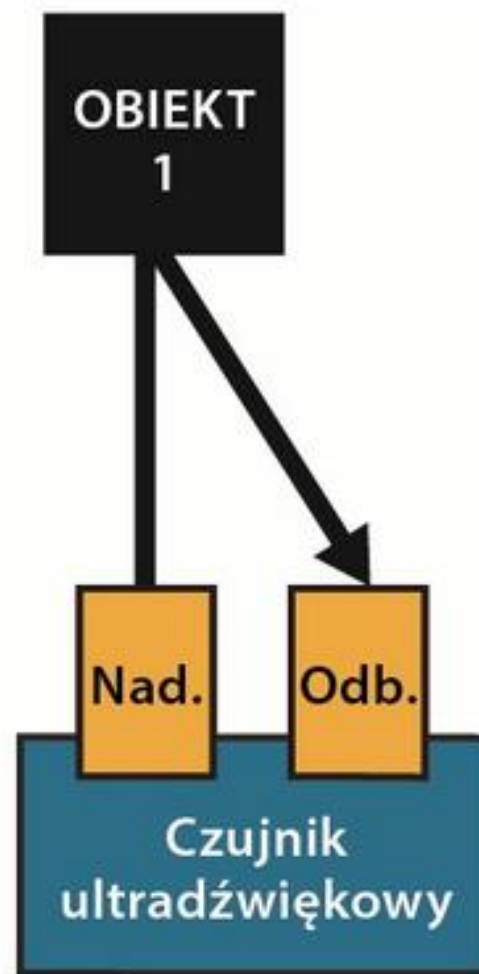
BH1750 - luxometr, luksomierz:

- Pomiar: 1 - 65535 lx
- Interfejs: I2C

Czujniki ultradźwiękowe

Czujniki podczerwieni

- Sharp GP2Y0A02
- VL6180X
- E18-D80NK 5-80cm

Czujniki laserowe:

- duży zasięg pomiaru
- duża dokładność

Lidar – skanery laserowe

Czujniki indukcyjne, pojemnościowe

- małe odległości
- sygnał 1/0

Czujniki magnetyczne, kontraktron

- małe odległości
- sygnał 1/0
- systemy alarmowe

Układy pomiarowe – pomiar przyśpieszenia

Czujniki MEMS - Układy MEMS to połączenie mikroczytników, mikroprzetworników, mikroelektroniki i mikromechaniki, a wszystko to funkcjonujące w ramach jednej krzemowej struktury.

MPU6050:

- pomiar przyśpieszenia w 3 osiach
- pomiar prędkości obrotowej w 3 osiach
- pomiar temperatury

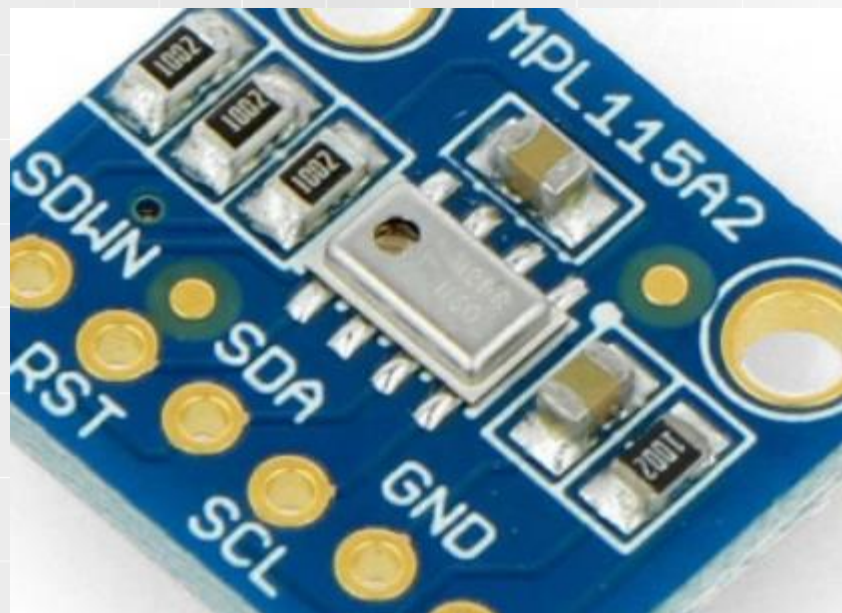
LSM9DS1 :

- pomiar przyśpieszenia w 3 osiach
- pomiar prędkości obrotowej w 3 osiach
- pomiar pola magnetycznego w 3 osiach
- pomiar temperatury

MPL115A2 :

- pomiar ciśnienia / wysokości
- pomiar temperatury

- <https://forbot.pl/blog/kurs-elektroniki-napiecie-prad-opor-zasilanie-id3947>
- Dokumentacje techniczne układów